

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΙΣΤΕΥΜΑΤΑ

Η ανάγκη διαφύλαξης και η σημασία τους στην ενίσχυση της Κύπρου ως χρηματοοικονομικού κέντρου.



Αναστάσιος Αντωνίου
Δικηγόρος
Φίλιππος Αριστοτέλους
Δικηγόρος
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ & ΣΙΑ ΔΕΠΕ

Το κεφάλαιο των κυπριακών διεθνών εμπιστευμάτων (ΚΔΕ) αποτελεί αναντίλεκτα σημαντική πτυχή του τομέα διεθνών υπηρεσιών και προσέλκυσης ξένων επενδύσεων της Κυπριακής οικονομίας. Με το παρόν άρθρο επιχειρείται μια σύντομη παράθεση γενικών αρχών που αφορούν τα ΚΔΕ καθώς και το πλαίσιο που τα περιβάλλει. Στη συνέχεια αναπτύσσονται κάποιοι συναφείς με τα ΚΔΕ προβληματισμοί γύρω από την αναμενόμενη ευελιξία των Κυπριακών Δικαστηρίων να συνδράμουν στην κοινή επιδίωξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα για περαιτέρω προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την εδραίωση της Κύπρου στο χάρτη των περιφερειακών κέντρων παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών.

Πηγές Δικαίου / Πλεονεκτήματα

Το ΚΔΕ αποτελεί μια νομική κατασκευή, διευθέτηση ή σχέση η οποία μπορεί να συσταθεί στην Κύπρο στη βάση των πιο κάτω νομοθετημάτων:
Περί Επιτρόπων Νόμος Κεφ. 193.
Περί Διεθνών Εμπιστευμάτων Νόμος (69(I)/1992).

Η δικαιοσύνη των ΚΔΕ ταυτίζεται στην ουσία με αυτή των εμπιστευμάτων γενικά, με τη διαφορά ότι τα ΚΔΕ παρουσιάζουν εξ' ορισμού μια διεθνή διάσταση που εντοπίζεται στις ακόλουθες προϋποθέσεις εγκυρότητας ενός ΚΔΕ, οι οποίες περιέχονται στο Νόμο 69(I)/1992:

- (i) κανένας εκ των δικαιούχων (beneficiaries), με εξαίρεση αγαθοεργό ίδρυμα, δεν είναι μόνιμος κάτοικος Κύπρου
- (ii) τουλάχιστον ένας εκ των επιτρόπων (trustees) είναι μόνιμος κάτοικος Κύπρου
- (iii) ο εμπιστευματοπρόχος (settlor) δεν είναι μόνιμος κάτοικος Κύπρου.

Το κυπριακό δίκαιο εμπιστευμάτων αφηρητικά εμπίπτει στην σφαίρα του Κοινοδικαίου και του Δικαίου της Επείκειας όπως αυτά διαμορφώθηκαν και εξελίχθηκαν στο αγγλοσαξωνικό σύστημα δικαίου.

Οι βασικές αρχές στην Κύπρο εμπεριέχονται στα προαναφερόμενα νομοθετήματα όπως αυτά εφαρμόζονται και ερμηνεύονται στις σχετικές αποφάσεις των κυπριακών δικαστηρίων. Τα κυπριακά δικαστήρια δύνανται να προσφεύγουν και να επικαλούνται το αγγλικό Κοινοδικαίο για καθοδήγηση και βοήθεια όταν δεν υπάρχει σχετική ρύθμιση στο κυπριακό Δίκαιο. Αν και οι αποφάσεις των αγγλικών δικαστηρίων δεν είναι νομικά δεσμευτικές για τα κυπριακά δικαστήρια, καθώς τα τελευταία έχουν την ευχέρεια να διαφοροποιούν την θέση τους, είναι ασφαλές να λεχθεί πως αποτελεί συνήθη πρακτική των κυπριακών δικαστηρίων να καθοδηγούνται και να υποβοηθούνται από τις αποφάσεις των αγγλικών δικαστηρίων.

Τα πλεονεκτήματα των ΚΔΕ ποικίλλουν και μέσα σε αυτά συγκαταλέγονται φορολογικά ωφέλη, η διασφάλιση ενός θεμιτού βαθμού εμπιστευτικότητας, ο σχεδιασμός που άπτεται θεμάτων κληρονομικής διαδοχής για μη κάτοικους Κύπρου και γενικότερα ο προγραμματισμός για ορθολογιστική και αποδοτικότερη διαχείριση της περιουσίας με την εισαγωγή κατάλληλων ασφαλιστικών δικλείδων αλλά και κινητήρων μέσα από ένα κανονιστικό πλαίσιο που μπορεί να διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία ενός εμπιστεύματος, προστατεύοντας συνάμα την περιουσία από κινδύνους αλόγιστης σπατάλης ή διασπάθισης από τυχόν δικαιούχους.

Προσέγγιση Κυπριακών Δικαστηρίων

Διάφορες δικαστικές υποθέσεις που αφορούν

ΚΔΕ, οι οποίες συχνά συνυφαινονται με θέματα συζυγικών περιουσιακών διαφορών, έφεραν στο προσκήνιο την προβληματική της διελκυστίνδας μεταξύ των οικογενειακών δικαστηρίων (Family Court Division) και του τμήματος της Καγκελαρίας (Chancery Court Division) που ενυπήρχε παραδοσιακά στην Αγγλία ως επίσης και την συχνά αντίρροπη ερμηνευτική αντιμετώπιση των εμπιστευμάτων από τους δυο αυτούς πόλους.

Για παράδειγμα, στο πλαίσιο εξέτασης υπόθεσης διαζυγίου, τα Αγγλικά οικογενειακά δικαστήρια παρουσιάζονται περισσότερο επιφυλακτικά - όπως διαφαίνεται και στην σχετική νομολογία - στο να αναγνωρίσουν την εγκυρότητα εμπιστεύματος στο οποίο διάδικος διατείνεται ότι έχει εκποιήσει και μεταβιβάσει οριστικά την περιουσία του, ενώ η νομολογιακή γραμμή του Τμήματος Καγκελαρίας ρέπει περισσότερο προς τη διαφύλαξη του θεσμού των εμπιστευμάτων και της αναγνώρισης της εγκυρότητας αυτών με εξαίρεση περιπτώσεις όπου τα νομικά κριτήρια σύστασης εμπιστεύματος δεν πληρούνται ή όταν αποδεικνύεται πρόθεση καταδολίευσης του άλλου διαδίκου μέσω της σχηματικής εμπλοκής και επίκλησης του εμπιστεύματος. Η εν λόγω αντιδιαστολή προσεγγίσεων αντανακλά εν μέρει την οικεία έμφαση που δίνεται αλλά και την διαφορετική ευαισθησία που χαρακτηρίζει τον κάθε πόλο και ενδεχομένως τους λειτουργούς αυτού.

Αν και στην Κύπρο θεσμικός διαχωρισμός δεν υφίσταται λόγω της ομοιογενούς δομής των αστικών δικαστηρίων, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι οι εκφάνσεις της εν λόγω διελκυστίνδας, οι οποίες αντανακλώνται εν πάση περιπτώσει και στις αποφάσεις των Αγγλικών δικαστηρίων στις οποίες στρέφονται συχνά οι νομικοί λειτουργοί για καθοδήγηση, ενδέχεται να επηρεάζουν ή και να καθοδηγούν τη δικαστική συλλογιστική σε διαλογικό ή και

«Αν και στην Κύπρο θεσμικός διαχωρισμός δεν υφίσταται λόγω της ομοιογενούς δομής των αστικών δικαστηρίων, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι οι εκφάνσεις της εν λόγω διελκυστίνδας, οι οποίες αντανακλώνται εν πάση περιπτώσει και στις αποφάσεις των Αγγλικών δικαστηρίων στις οποίες στρέφονται συχνά οι νομικοί λειτουργοί για καθοδήγηση, ενδέχεται να επηρεάζουν ή και να καθοδηγούν τη δικαστική συλλογιστική σε διαλογικό ή και ιδεολογικό επίπεδο»

ιδεολογικό επίπεδο. Κατ' ακρίβεια, αυτό διαφαίνεται από την προσέγγιση των Κυπριακών Δικαστηρίων στις πρόσφατες υποθέσεις που αφορούσαν ΚΔΕ.

Υπάρχουν περιπτώσεις υποθέσεων στις οποίες τα επίδικα θέματα αφορούν ή εν πάση περιπτώσει εμπλέκουν ΚΔΕ, όπου φαίνεται πως τα Κυπριακά δικαστήρια δυσκολεύτηκαν να ενδιατρίψουν σε βάθος σε θέματα που θα προσέδιδαν αδιαμφισβήτητη αναγνώριση της εγκυρότητας ενός ΚΔΕ. Το παράδοξο τέτοιων αποφάσεων έγκειται στο γεγονός πως η έννοια του διεθνούς εμπιστεύματος και οι διάφορες πτυχές του, αποτελούν το αντικείμενο εκτενούς αγγλικής νομολογίας, στην οποία τα δικαστήρια μας δεν επέδειξαν ιδιαίτερη προθυμία να ανατρέξουν, ούτως ώστε να επέλθει μια νομολογιακή αποκρυστάλλωση της εγκυρότητας και της νομικά εύρυθμης εφαρμοσιμότητας ενός ΚΔΕ. Οι θεματικά καινοφανείς αυτές υποθέσεις συνιστούν μια ιδανική ευκαιρία για την πλήρη διασαφήνιση του σύνθετου ομολογουμένως νομικού πλέγματος των ΚΔΕ αλλά και την έμπρακτη επιβεβαίωση της εννοιολογικής ταύτισης από όλες τις εξουσίες της πολιτείας επί της σημασίας του αντικειμένου, όπως θα αναφερθεί και πιο κάτω.

Το ολίστημα σε αυτή την περίπτωση είναι πως τα ΚΔΕ και η νομοθεσία δυνάμει της οποίας εγκαθιδρύονται δεν δικαιολογούν την οποιαδήποτε αποφυγή εξέτασης τους όταν αυτά αποτελούν ή εμπίπτουν στα επίδικα θέματα ενώπιον κυπριακού δικαστηρίου. Ο Νόμος 69(I)/1992 δεν επέφερε εισαγωγή μιας έννοιας εντελώς ξένης προς το κυπριακό Δίκαιο αλλά προσέδωσε στην προϋπάρχουσα σφαίρα των εμπιστευμάτων μια διεθνή χροιά, τόσο προς εξέλιξη του Δικαίου όσο και προς αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας της Κύπρου ως διεθνούς χρηματοοικονομικού προορισμού.

Συνεπώς, τα ΚΔΕ δεν εντάχθηκαν τυχαία ή επιπόλαια στην κυπριακή έννομη τάξη. Αποτελούν νομοθετική προσθήκη στο